

Fluitenkruid

44e jaargang / juli 2025 / nummer 3

Fluitenkruid is een kwartaaluitgave van de
afdeling Woerden van de KNNV

Inhoudsopgave

Van de redactie	2
Bestuur / werkgroepen / e-mailadressen	3
Voorwoord van de voorzitter	4
Week van de Biodiversiteit was groot succes.	5
Bosandoorn een verrijking voor de tuin.	11
Vervolg	16
Goudgestreepte kortschildkever	18
Nachtvinders wie kent ze niet!!!	19
Midweek in de Zwerfkei in Gees	21
Fluitenkruid	29
Vreemde eitjes op de brem	31
Je moet de wesp recht in z'n ogen kijken	32
Allerlei	34
Werkgroepen.....	35

Nieuwe leden worden ingeschreven na ontvangst van hun contributie.

NL76TRIO 0320 5896 84 t.n.v. KNNV-afdeling Woerden.

Beëindiging van het lidmaatschap alleen schriftelijk vóór 1 november.

De beëindiging gaat dan in op 1 januari van het nieuwe jaar.

Kopij voor het volgende nummer opsturen vóór 1 september 2025.
Tekst gewoon in “platte tekst” zonder opmaak en indien mogelijk met foto's.
Data van verschijning: januari - april - juli - oktober.

Van de redactie

Fluitenkruid heeft deze keer wel een hoog gehalte aan insecten, we missen dus wel wat verhalen over planten, vogels en andere natuur. Maar dat zal in de volgende Fluitenkruid, oktober, wel weer aan de orde komen.

Uiteraard staan er deze keer een paar verhalen in over de geslaagde KNNV-midweek in Drenthe. En Kees Theunis geeft een terugblik op een geslaagde *'Week van de Biodiversiteit'* en vertelt ook nog over zijn ervaring met fluitenkruid, maar dan fluitenkruid met een kleine f en met nadruk op fluit. Norbert Daemen vraagt aandacht voor een nachtvlinderestafette, dat kan je op twee manieren doen. En het positieve is dat je er in dit geval niet eens de hele nacht voor hoeft op te blijven.

Dan heeft ondergetekende een paar bosandoorns in de tuin op z'n gemak bekeken en geconstateerd dat er erg veel te zien is op dit plantje. Het verhaal is nog lang niet af want gaandeweg is er steeds weer iets anders te zien.

Om te weten met welke 'limonadewesp' je te maken hebt raadt Kees Theunis je aan om het beestje eens recht in de ogen te kijken.

Koos van Brakel

Artikelen voor de redactie opsturen naar koosvanbrakel@ziggo.nl

Foto omslag: *Vreemde eitjes op de brem*, zie pagina 31 (Koos van Brakel).

Bestuur / werkgroepen / e-mailadressen

Bestuur

Voorzitter
Secretaris
Penningmeester en ledenadministratie
Natuurhistorisch secretaris
Algemeen bestuurslid

Kees Theunis
Wietje Daams
Annelies Römer
Ank van Brakel-Hoetmer
Anja van de Weghe

Werkgroepen

Planten- en Insectenwerkgroep (PIWG)

Marijke van Damme-Jongsten
Koos van Brakel
Annelies Römer a.i.
John Mooij en Wietje Daams
Kees Theunis
Anja Knijff-Janmaat
Astrid Somers

Vogelwerkgroep (VWG)

Werkgroep Struinen

Werkgroep Landschapsbeheer

Paddenstoelenwerkgroep KNNV/IVN

Biodiversiteitsteam KNNV/IVN

E-mailadressen

Voorzitter
Secretaris
Penningmeester
Ledenadministratie
Natuurhistorisch secretaris
Webmaster
Redactie Fluitenkruid
Werkgroep Landschapsbeheer
Paddenstoelenwerkgroep KNNV/IVN
Planten- en Insectenwerkgroep
Vogelwerkgroep
Werkgroep Struinen
Biodiversiteitsteam KNNV/IVN

voorzitter@woerden.knnv.nl
secretaris@woerden.knnv.nl
penningmeester@woerden.knnv.nl
ledenadministratie@woerden.knnv.nl
n.h.secretaris@woerden.knnv.nl
webmaster@woerden.knnv.nl
koosvanbrakel@ziggo.nl
landschapsbeheer@woerden.knnv.nl
paddenstoelen@woerden.knnv.nl
koosvanbrakel@ziggo.nl
vogels@woerden.knnv.nl
struinen@woerden.knnv.nl
btwoerden@gmail.com

Websites

Webmaster Yvonne Slagter-Moen
Afdelingswebsite <https://woerden.knnv.nl/>

Redacties

Fluitenkruid: Marijke van Damme / Jan Nap / Koos van Brakel (vormgeving)
Nieuwsbrief: Ank van Brakel / Wiebe Kreton (vormgeving)

Ereleden

Gerard Stout (1914-2012) en Wiebe Kreton

Voorwoord van de voorzitter

Hallo allemaal,

Wat hebben we een bijzondere en inspirerende maand achter de rug! Met veel enthousiasme kijk ik terug op de activiteiten rondom de **Week van de Biodiversiteit**. Deze week was een mooi moment van landelijke aandacht voor de natuur met extra nadruk op '**Basiskwaliteit Natuur**' (BKN). We trapt af met de officiële landelijke opening hier in Woerden, een feestelijk moment dat werd bijgewoond door zowel onze wethouder Jelmer Vierstra als vertegenwoordigers van het landelijk bestuur van de KNNV. Een prachtige erkenning van het werk dat wij als afdeling doen.

Een hoogtepunt was de vertoning van de documentaire '**Het vergeten leven van Nederland**' in de bioscoop. De film heeft velen geraakt en zette opnieuw het belang van natuurbehoud en biodiversiteit op de kaart.

Daarnaast waren er in die week diverse excursies met boeiende waarnemingen en mooie ontmoetingen in het veld.

Ook wil ik nog even stilstaan bij onze jaarlijkse midweek, die vorige maand plaatsvond. Het was een heerlijke combinatie van natuur, gezelligheid en kennisuitwisseling. Het is altijd weer bijzonder om te zien hoe mooi de natuur kan zijn.

De zomer ligt nu voor ons, en dat betekent voor velen tijd voor rust, ontspanning én natuurlijk: natuurbeleving. Ook na de zomermaanden zijn er weer mooie activiteiten gepland, van vogelwandelingen tot nachtvlinder-excursies.

Of je nu thuis blijft of eropuit trekt, er is altijd wel iets te ontdekken in de natuur. Ik wens jullie allemaal een prachtige zomer en een hele fijne zomervakantie!

*Met vriendelijke groet,
Kees Theunis
Voorzitter KNNV Woerden*

Week van de Biodiversiteit was groot succes.

(Kees Theunis)

KNNV Woerden heeft in 2025 flink meegedaan aan de week van de Biodiversiteit. Met allerlei leuke activiteiten hebben we samen met IVN-Woerden mooi aan de weg getimmerd. Het was erg succesvol.

Zelfs de landelijke opening hebben we in Woerden mogen organiseren. Door het doorknippen van het lint hebben wethouder Jelmer Vierstra en de bestuursleden Jaap Graveland en Paulus Kusters de officiële handeling verricht. Daarmee was de landelijke week van de biodiversiteit geopend. In zijn toespraak vertelde Jelmer Vierstra dat hij opgeleid was als bioloog en vele jaren als biologiedocent had gewerkt. Hij was zeer geïnteresseerd in de KNNV-Woerden en is meteen lid geworden. Wat leuk! Dit jaar stond 'Basiskwaliteit Natuur' centraal. Het was daarom ook meteen een mooie start van onze Bioblitz met focus op BKN-soorten.

Daarnaast hadden we veel ander activiteiten georganiseerd:

- 17 mei Landelijke start Week van de Biodiversiteit in NME-centrum InBredius en start Bioblitz Woerden*
- 17 mei Fototentoonstelling 'Natuur in Woerden'*
- 18 mei Wandeling Biodiversiteit Landgoed Bredius*
- 20 mei Introductie van Basiskwaliteit Natuur in AnnexCinema om 20.00 uur, gevolgd door prijswinnende documentaire 'Vergeten leven van Nederland' en napraten*
- 21 mei Tuincoaches in de Duurzaamheidswinkel en het maken van 'zaadbommen' door kinderen.*
- 23 mei Nachtvlinderexcursie in pluk- en moestuin (verplaatst naar 4 juli)*
- 24 mei Avondwandeling inheemse flora rond de Cattenbroekerplas*

De discussie over **BKN (Basiskwaliteit Natuur)** en het vertonen van de documentaire in AnnexCinema was erg succesvol. Ruim 40 mensen kwamen eropaf en zagen de indrukwekkende film **“Het vergeten leven van Nederland”** op groot scherm met mooi geluid (dankzij subsidie van de Postcode loterij). De discussie na afloop werd ingeleid met een aantal vragen op het grote bioscoopscherm. Op de vraag ‘hoe kijk je terug op de film’ leverde het volgende gevarieerde beeld op, wat bij de koffie en thee tot veel gespreksstof leidde.

De activiteiten in de **Duurzaamheidswinkel** trokken niet zoveel publiek. Maar de **fototentoonstelling** hangt er nog, dus mogelijk zien veel mensen nu nog steeds de mooie natuurfoto's.

De wandeling rond de **Cattenbroekerplas** trok veel mensen. Astrid Somers heeft samen met Theo van Bellegem een twintigtal mensen rondgeleid en veel verteld over alles wat ze zagen en hoorden.

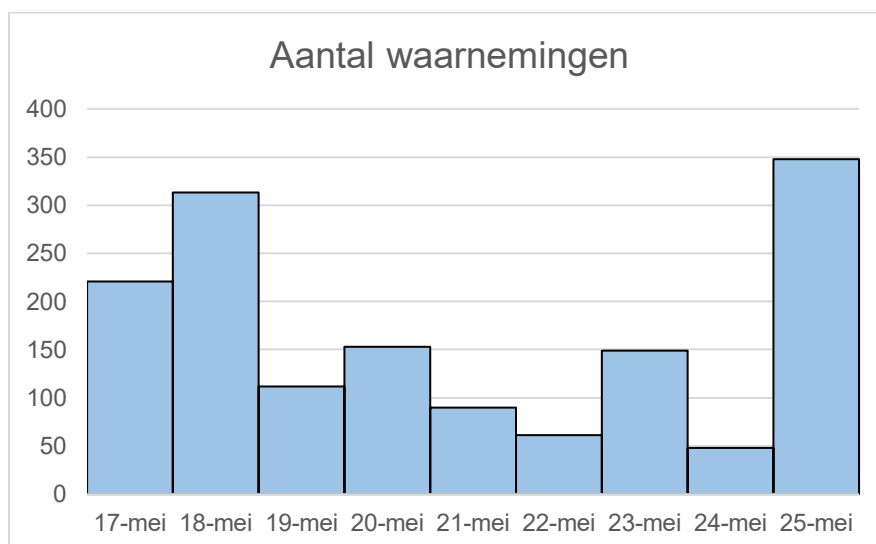
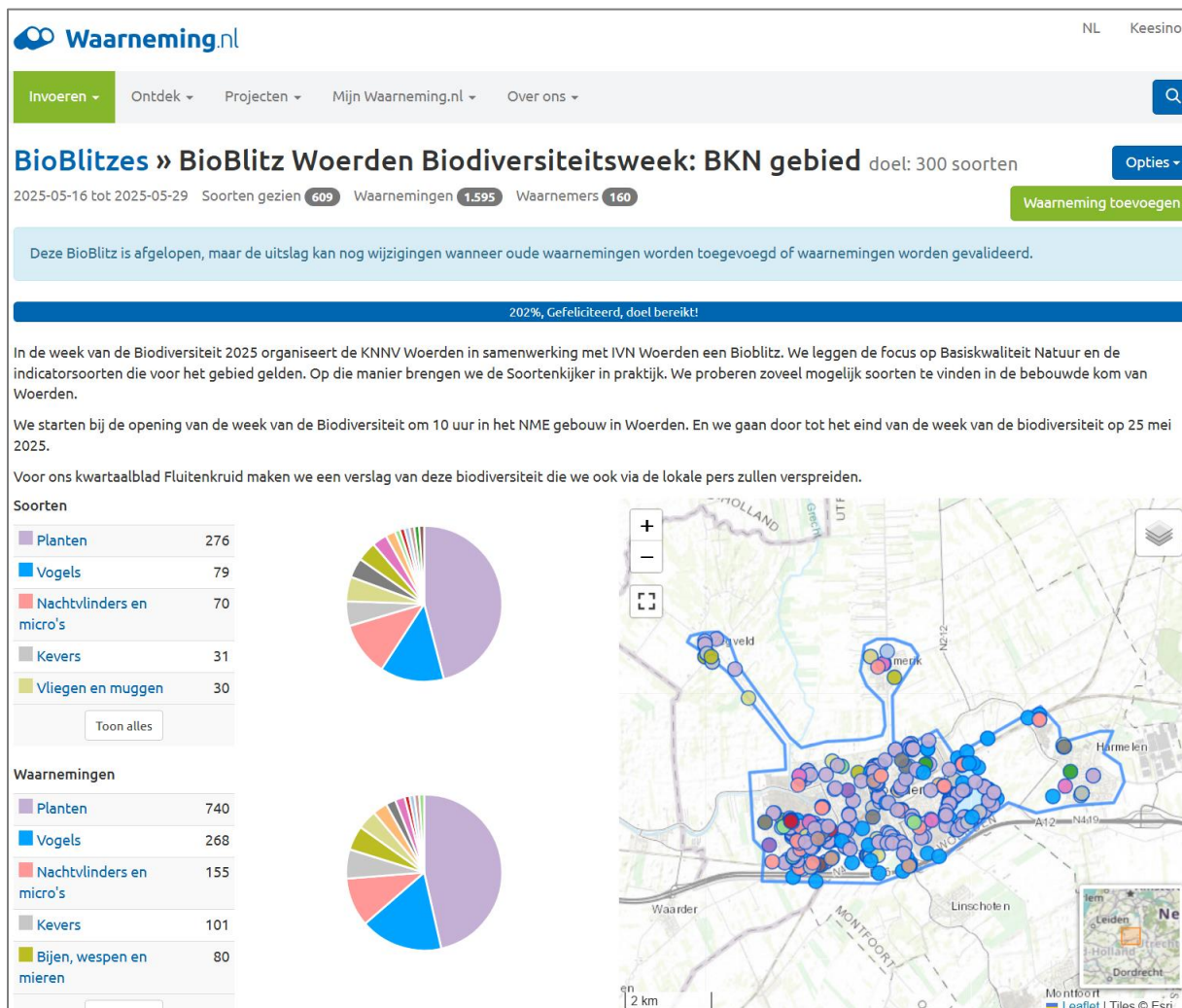
Door het te koude weer kon helaas de nachtvlinderactiviteit niet doorgaan. Die is verplaatst naar 4 juli. We hopen op warm weer die avond en nacht.

Geslaagde Bioblitz 😊

Tijdens de week van de biodiversiteit hebben we als KNNV een geslaagde Bioblitz georganiseerd. Ons doel om in die week ten minste 300 soorten te registreren hebben we ruimschoots gehaald. **Met 160 waarnemers hebben we in totaal 1595 waarnemingen gedaan.** Daarmee hebben we met 609 geregistreerde soorten ruim het dubbele gehaald van de 300 soorten die we als doel gesteld hadden. Hoera.

Onze Bioblitz stond in het kader van **Basiskwaliteit Natuur** en de **Soorten kijker van de Groene Bondgenoten**. We hebben hiermee extra aandacht willen vragen voor de algemene soorten en dan vooral de algemene soorten die in de bebouwde kom van de gemeente Woerden voorkomen. Soorten die niet zo bijzonder zijn en waar we normaal gesproken aan voorbijlopen. Veel van die soorten hebben jullie met zijn allen waargenomen en geregistreerd.

Op de volgende pagina een print van de site van Waarneming.nl waar alle waarnemingen van ons in staan. Als je zelf nog eens wilt kijken kun je de site hier vinden; <https://waarneming.nl/bioblitz/18005/bioblitz-woerden-biodiversiteitsweek-bkn-gebied/>

Wat hebben we dan zoal gezien? Het plaatje laat zien dat we vooral planten en vogels hebben gezien (1008 van de 1595 waarnemingen). Een ware prestatie. Maar ook in andere soortgroepen hebben we veel waargenomen. Van veel soorten hebben we met zijn allen meerdere exemplaren gezien en ingevoerd.

Per soortengroep is in onderstaande tabel weergegeven welke soort door ons de meeste keren is waargenomen en in waarneming.nl geregistreerd.

Groep	Soort	Aantal waarnemingen
bijen, wespen en mieren	Weidehommel - <i>Bombus pratorum</i>	18
dagvlinders	Argusvlinder - <i>Lasiommata megera</i>	12
kevers	Aziatisch lieveheersbeestje - <i>Harmonia axyridis</i>	15
nachtvlinders en micro's	Brandnetelbladroller - <i>Celypha lacunana</i>	10
planten	Gele lis - <i>Iris pseudacorus</i>	14
vliegen en muggen	Blinde bij - <i>Eristalis tenax</i>	9
vogels	Spotvogel - <i>Hippolais icterina</i>	17
weekdieren	Segrijnslak - <i>Cornu aspersum</i>	10
zoogdieren	Europese Haas - <i>Lepus europaeus</i>	3

weidehommel

argusvlinder

Aziatisch lieveheersbeestje

Brandnetelbladroller

gele lis

Blinde bij

spotvogel

segrijnslak

Europese haas

Hoe werkt de soortenkijker?

De **SoortenKijker Basiskwaliteit Natuur (BKN)** geeft een indruk van de kwaliteit van de natuur op de locatie, door in een **straal van 1,5 km** te bepalen hoeveel van de soorten die in dit landschapstype te verwachten zijn ook daadwerkelijk het afgelopen jaar zijn doorgegeven. De basiskwaliteit wordt aangegeven in vijf labels. Het rode label E betekent een zeer lage natuurkwaliteit, het donkergroene label A betekent een hogere kwaliteit. Label A staat voor het minimale niveau van natuurkwaliteit dat nodig is om een leefgebied gezond en toekomstbestendig te houden. Als je meer soorten waarneemt kun je spreken over een rijke natuur.

In onze Bioblitz hebben we ook gekeken welke van de meetsoorten we gezien hebben. Normaal kijkt de soortenwijzer 1 jaar terug, terwijl wij maar 1 week ons best hebben gedaan om zoveel mogelijk waarnemingen te doen. En wat blijkt? In één week lukt het ons om van de verschillende soortengroepen bijna de helft of meer waar te nemen. Dus stel je voor dat we dit over een veel langere periode zouden doen, dan zouden we zeker meer meetsoorten waar kunnen nemen. Daarom deze oproep: blijf het hele jaar door aandacht hebben voor algemene en gangbare soorten om je heen. **Voor ook de meest gangbare waarnemingen in bij waarneming.nl.** En als je daarbij ook extra wilt letten op korstmossen en vissen, dan kunnen we de SoortenKijker pas echt waardevol maken. Want vooral dan geeft de SoortenKijker een écht goed beeld van de stand van de basiskwaliteit van de Natuur om ons heen.

Bosandoorn, een verrijking voor de tuin.

(Koos van Brakel)

Jaren geleden heb ik uit de natuur een paar **bosandoorns** (*Stachys sylvatica*) meegenomen. Dat deed ik wel meer, iets uit de natuur meenemen. Soms slaat het aan en soms verdwijnt het. Het zal wel meer dan 40 jaar geleden zijn dat ik muskuskruid uit Zuid-Limburg had meegenomen en nog zie ik soms een paar exemplaren verschijnen. De bosandoorns deden het redelijk, maar sinds we vorig jaar twee plantenbakken van cortenstaal (2,00 x 1,00m en 1,40 x 1,40 m, hoog 40 cm) hadden laten aanbrengen en we een paar plantjes uit de 'lage' tuin in de bakken had geplaatst, aangevuld met nieuwe bij- en vlinder-vriendelijke planten, vermeerderden ze als nooit tevoren. We moesten er soms een paar uittrekken. De Cruydthoeck noemt het "*een prachtige woekeraar voor in de halfschaduw*". Het is een overblijvende plant uit de lipbloemenfamilie en is aantrekkelijk voor een paar soorten bijen en wantsen. Reden om een ooggetuigenverslag te schrijven van mijn waarnemingen op deze plant.

Andoornbij

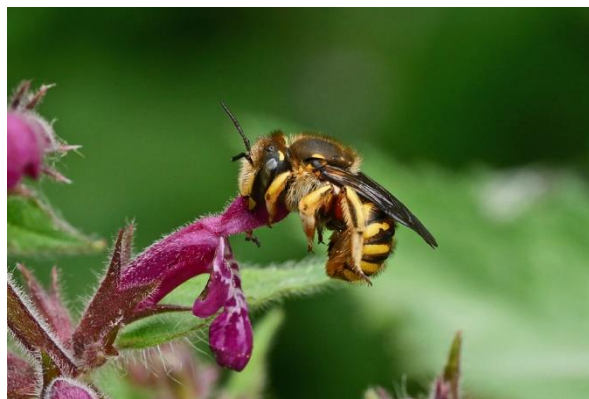
Een van de regelmatige bezoekers in mei is de **andoornbij** (*Anthophora furcata*). Volgens **wildebijen.nl** is dit kleine harige bijtje nogal zeldzaam, hij zit graag op lipbloemigen en het was dan ook niet verwonderlijk dat hij een regelmatige bezoeker is op de bosandoorn. Voor een foto moet je wel erg snel zijn, want net als hommels vliegen ze razendsnel van de ene naar de andere bloem. Ook de ernaast bloeiende witte dovenetel werd goed bezocht.

Andoornbij

Grote wolbij

Van de **grote wolbij** (*Anthidium manicatum*) wist ik dat ie graag op *Stachys* soorten vliegt. En omdat de grote wolbij haar nest bekleedt met de haartjes van o.a. **ezelsoor** (*Stachys byzantina*) hadden we al een paar jaren geleden deze plant in de tuin gezet in de hoop de grote wolbij te lokken. Ook deze plant is vorig jaar in een van de bakken verplaatst. Daar doen ze het veel beter. Nu nog opletten of het vrouwtje wolbij er haartjes vanaf haalt. Ik denk dat het een mannetje is want ik zie geen gele buikschuier. In ieder geval is hij nu elke zonnige dag (mei juni) op de bosandoorn te vinden, zelfs een keer rustend of slapend met een 'kaakklem' aan een bloem hangend. Vanwege de geelzwarte tekening lijkt hij wat op een wesp. Overigens, de wolbij zat ook graag op de ernaast bloeiende beemd kroon.

Grote wolbij, rechts met 'kaakklem'

Andoornschildwants

Er zijn nog meer insecten die van de bosandoorn houden. Er zitten steeds een paar **andoornschildwantsen** (*Stagonomus venustissimus*) op de andoorn, groot 5,5-6,5 mm. Ook vond ik eitjes onder een blad die erg veel op wantseneitjes lijken en dan denk je automatisch aan deze schildwants.

Andoornschildwantsen

Nimf van een bosandoornbochelwants op eitjes van mogelijk de andoornschildwants

Dezelfde dag van deze ontdekking zag ik op deze eitjes een nimf van een wants die leek met de steeksnuit in een van de eitjes te steken. Het bleek een **bosandoornbochelwants** (*Dicyphus pallidus*) te zijn. Omdat deze soort voornamelijk leeft van bosandoorn kan je je afvragen wat hij op de eitjes deed. Er is nog een kleine twijfel of het die andere bochelwants is, de **zwervende bochelwants** (*Dicyphus errans*). Of misschien de **harig-wilgenroosje-bochelwants** (*Dicyphus epilobii*)?

Bosandoornbochelwants

Zwervende bochelwants

Nimf andoornschildwants

Eitjes groene schildwants

Veel eitjes zijn uitgekomen

Zaad van de bosandoorn

Vanwege de 3 weken vakantie kon ik helaas geen vervolg geven aan de waarnemingen, maar gelukkig kreeg ik van Willemein Poot nog een paar aanvullingen. Zij zag op de bosandoorn zowel de bosandoornbochelwants als de zwervende bochelwants. Beide bochelwantsen zijn zoöfytofaag, d.w.z. dat ze van planten en dieren leven. En een nimf van de andoornschildwants die zich tegoed deed aan de zaadjes van de andoorn. Ook de groene schildwants (*Palomena prasina*) schijnt van de andoorn te houden. Wouter Muller, net als Willemein van de 'Insectenliefhebbers', stuurde me de eitjes hiervan op. In die vakantie zijn blijkbaar de meeste eitjes uitgekomen, want ik heb in ieder geval ± 8 andoornschildwantsen op de bosandoorns gezien, dat was op 22 juni.

Struiksprinkhaan

Dagen lang zat er een nimf van een **struiksprinkhaan** (*Leptophyes punctatissima*) op de bladeren. De nimfen eten van bloemen en zachte bladeren en de bladeren van de andoorn zijn inderdaad zacht. Ook dat ze van bloemen houden kon ik zien, er was een bloempje van de bosandoorn op een blad gevallen en ik zag dat het kleine beestje er naar toe lopen en er van begon te eten. Elke dag was het weer even speuren waar de nimf nu weer was en elke dag zag je het beestje groeien. Helaas onderbreekt de vakantie de speurtocht naar een verdere groei.

Nimf struiksprinkhaan: rechts 4 dagen ouder dan links

Brandnetelblindwants

De **brandnetelblindwants** (*Liocoris tripustulatus*), de naam zegt het al, heeft een relatie met brandnetels, maar zat ook op de bosandoorn en andere planten. Ik heb niet kunnen waarnemen of dit kleine wantsje, hooguit een halve cm, sap aan het zuigen was. Ik vind het een van de mooiste wantsen met een prachtig geel hartje op de rug.

Overige bezoekers

Op een dag zat er een **klein bol bladluisje** op een van de bladeren. Hij zag er wat vreemd uit en ik wilde de naam van die luis weten. Paul Piron, de bladluizendeskundige was aanvankelijk ook nieuwsgierig maar zag na een paar foto's dat het een geparasiteerde luis moest zijn. Dus ook maar elke dag een foto en inderdaad constant in dezelfde houding en geen beweging. Dan maar opletten of er op een gegeven moment sluipwesplarven uitkomen. Ook dan is de vakantie de spelbreker. Je kan niet alles hebben. Ik zag nog wel een **klein sluipwespje** in de buurt rondscharrelen, mogelijk op zoek naar prooi. En misschien was het bolle bladluisje wel een prooi van haar.

Sluipwesp (onbekend)

Geparasiteerde onbekende bladluis

Aardvlo (Altica spec.) op bosandoorn

Aardvlo (Altica spec.) op teunisbloem

Het wil natuurlijk niet zeggen dat alle insecten die op de bosandoorn voorkomen ook per se een relatie met die plant hebben. In dezelfde tijd als de waarnemingen in dit verhaal zat er ook een aardvlo op de bosandoorn, maar die kan natuurlijk ook van een nabije plant gekomen zijn. Wel zie ik elk jaar op de grote teunisbloem dezelfde aardvlo, fotografisch is er geen verschil.

Het blijkt maar weer dat er ook in je eigen tuin genoeg te beleven en te onderzoeken valt.

Foto's:

Bosandoornbochelwants, zwervende bochelwants en nimf andoornschildwants: Willemeijn Poot

Eitjes groene schildwants: Wouter Muller

Overige foto's: Koos van Brakel

Vervolg

(tekst en foto's Koos van Brakel)

Het verhaal over de bosandoorn en haar gasten is nog lang niet klaar, er zat immers een midweek en een vakantie tussen, en dan kan er nog meer waar te nemen zijn. En dat was ook zo.

Op 23 juni hadden we onze Planten- en Insectenwerkgroep middag bij Jan en Dorothé in Blokland. Na afloop gingen we naar huis en lieten aan Yvonne zien wat er zoal op bosandoorns kan voorkomen. Nog meer andoornschildwantsen, diverse eitjes, nimfen in verschillende stadia, een **bosandoornblindwants** (*Macrolophus pygmaeus*) en een **streepdijblindwants** (*Plagiognathus arbustorum*).

Nimfen/larven in alle stadia van groei, de vraag is of de anders gekleurde eitjes ook van de andoornschildwants zijn. Wie weet in een volgend vervolg?

En wat doet dit sluipwespje bij de eitjes, wie maakt dat spinsel? Vragen.....!

Bosandoornblindwants (zoekplaatje)

Streepdijblindwants

Beide blindwantsen zijn zoöfytofaag, leven dus van plantensap en prooi. Zoals de naam al zegt is de bosandoornblindwants voornamelijk te vinden op de bosandoorn. Dan de naam blindwants: een opvallende eigenschap van blindwantsen is het ontbreken van de puntogen (ocelli), maar blind zijn ze niet.

Nawoord: ook na het verschijnen van dit nummer waren er weer nieuwe waarnemingen, ook die worden t.z.t. toegevoegd aan dit verhaal.

Goudgestreepte kortschildkever

(tekst en foto Koos van Brakel)

Soms kan je vlak langs een zeldzaamheid lopen zonder het te zien, maar gelukkig waren we met z'n tweeën en 2 zien er meer dan 1. Zodoende zag Nelleke een vreemd beestje op de grond, het bleek een soort kortschildkever te zijn. Het leek erg veel op de *stinkende kortschildkever*, maar die is zwart en deze had goudbruine dekschilden en poten.

Het was tijdens onze midweek in Gees en vanwege onze mindere mobiliteit hebben we de groep verlaten en zijn onze eigen weg gegaan. Het beestje werd natuurlijk gefotografeerd om later te kunnen determineren via waarneming.nl. En het was een 100% **goudgestreepte kortschildkever** (*Staphylinus caesareu*), met als opmerking

'gelijkend op de stinkende kortschildkever', zeldzaam voor Nederland en België.

Helaas geen duidelijke foto omdat de kever geen zin had om te poseren en gauw een veilige plek aan het zoeken was, maar dus duidelijk genoeg voor determinatie.

Nachtvlinders wie kent ze niet!!!

“In Nederland leven meer dan 2400 soorten vlinders. Een groot deel daarvan zijn macro-nachtvlinders (ongeveer 865 soorten) of micro-nachtvlinders (heel kleine vlindertjes, ruim 1480 soorten). Er leven nu nog ca. 53 soorten dagvlinders in ons land.

Het verschil tussen dag- en nachtvlinders lijkt heel simpel: dagvlinders vliegen overdag en nachtvlinders 's nachts. Maar dat is niet helemaal waar, want er zijn ook nachtvlinders die overdag vliegen: de dagactieve nachtvlinders.

Nachtvlinders zijn vaak minder opvallend gekleurd, maar er bestaan ook hele felgekleurde nachtvlinders. Om echt zeker te weten of je een dagvlinder of een nachtvlinder hebt gezien, kan je kijken naar de voelsprietten (antennen) of de stand van de vleugels.” Zie bron:

<https://www.vlinderstichting.nl/vlinders/vlinders-herkennen/dagvlinder-of-nachtvlinder>

Dagvlinder

Nachtvlinder

Ook in Woerden, Harmelen en Zegveld vliegen in de nachtelijke uren de nodige nachtvlinders. Om beter zicht te krijgen op wat hier leeft, gaan we van start met de **“Nachtvlinderestafette”**. Dit project hebben we afgekeken van bewoners in stadsdeel Amsterdam-Noord met de naam “Nachtvlinder-karavaan”.

Hoe werkt het?

Om nachtvlinders te onderzoeken zijn er twee methodes; met een wit laken en lamp of met een nachtvlinderval. Wij gaan of beter u gaat met de nachtvlinderval aan het werk. De KNNV Woerden is eigenaar van de kistval.

De val bestaat uit een speciaal ingerichte kist waar de vlinders wel in kunnen maar er zonder onze hulp niet meer uit. De vlinders

komen af op het felle licht boven in de kist. Onderin liggen eierdozen waaronder de nachtvlinders zich verstoppert. De andere ochtend worden de dozen voorzichtig opgepakt en kan de vangst worden bewonderd. Na eerst een fotosessie voor de determinatie gaan de vlinders weer vrijuit. Simpel en vooral leuk om te doen voor jong en oud.

Via internet of de coördinator geeft u de waargenomen soorten door. Daarbij wordt gevraagd om van minstens twee soorten op te zoeken waar de rups van de vlinder van eet.

Hoe werkt de estafette verder?

Iedereen kan meedoen! Wil je een nachtje de kistval in jouw tuin dan schrijf je je in via internet of de centrale coördinator. In een overzicht op de website van de KNNV Woerden kun je zien wanneer de kistval beschikbaar is en kun je een nacht uitkiezen. Afhankelijk van de weerssituatie (als het regent of hard waait laten we de kist binnen of staat de kistval overdekt) plaatsen we de kistval. Ook zie je waar de kistval is geweest zodat je de kistval zelf kan ophalen of onderling e.a. te regelen.

Bij de kistval zit een kabelhaspel voor de stroomvoorziening en uiteraard ook een gebruiksaanwijzing. De centrale coördinator is tevens helpdesk. Wil je mee doen stuur dan naam en adres alvast naar nddaemen@ziggo.nl.

Binnenkort volgt meer informatie en kijk ook eens op:

<https://www.tuinparkbuitenzorg.nl/nachtvlinderkaravaan>

Groet Norbert Daemen

Ook nachtvlinders kunnen mooi gekleurd zijn.

Zie ook <https://www.vermandel.com>

Midweek in de Zwerfkei in Gees

(tekst Henri W. Groeneveld & Marijke van Damme)

In deze week, 2 t/m 6 juni 2025, hebben wij 3 natuurgebieden rond Gees bezocht en daar de bijzondere soorten genoteerd.

Mepperhooilanden (dinsdag, 3 juni)

Henri fotografeert Hooglanders (Ank)

Een vriendelijke Hooglander (Koos)

Dit natuurgebied ligt een paar km ten westen van Gees en is nu in beheer bij het Staats Bos Beheer (SBB). Deze hooilanden worden nu grotendeels door Schotse Hooglanders onderhouden. Als je daar wandelt tussen deze gehoornde koeien staren ze je kauwend aan. Met 4 parkeerplaatsen en 8 gemarkeerde wandelingen kun je daar niet meer verdwalen. Daar hebben wij een wandeling van 3 uur rond enkele plassen gemaakt en zijn daarbij bijna continu door zingende boompiepers en geelgorzen vergezeld. De topper in natte delen was hier de Stijve waterranonkel.

Bargerveen. (woensdag 4 juni)

In de vroege Middeleeuwen had Nederland in veel gebieden duizenden hectaren metersdik levend hoogveen. Dat groeide in 100 jaar met 12 centimeter aan. Vanaf de middeleeuwen werden hier in het voorjaar uit dit drijf natte veen pakketjes gestoken die 's zomers op stapeltjes te drogen werden gezet. Na enkele maanden waren die droog en had je turven: droge veenpakketjes van ongeveer 50 x 14 x 12 cm en die konden daarna ook niet meer kletsnat worden. Deze droge turven hadden ongeveer 50% verbrandingswaarde vergeleken met steenkool en waren belangrijk in de Nederlandse economie.

Rond 1850 was het Bargerveen het enige nog ongerepte en 10 meter dikke hoogveen in Nederland. In 1950 was het grotendeels afgegraven en waren die

Detail van het Bargerveen. Op dit stukje oude kaart zijn locaties van huisjes ingetekend (zwarte stip met een wit balkje), bovenin is de locatie van een schoolje en een begraafplaats te zien

laatste resten niet meer nodig voor brandstofwinning. Die brandstof werd inmiddels massaal uit de Limburgse kolenmijnen gehaald. Het Bargerveen is toen tot beschermd natuurreserveaat verklaard. Zo kunnen wij nu 100 jaar later ook nog een goed idee

krijgen hoe een levend hoogveen er uit ziet. Dat heeft boswachter Erik Bloeming (van SBB) ons tot in detail laten zien en dat ondanks de stevige miezerregen. Dit hoogveen dat in de loop van duizenden jaren hier spontaan ontstaan was, moest nu hier met heel veel subsidie in stand gehouden worden. Oorzaak was simpel: ontwatering. Door vervening (afvoer van turven) stak het overgebleven hoogveen meters boven het omliggende land uit en verloor het water. Met (dure) waterstaatkundige aanpassingen en onderhoud moest dat water vastgehouden worden. *(Bul Super en Hiep Hieper, 2 bovenbazen uit de Bommel verhalen van Marten Toonder, moesten niets van de vrije natuur hebben: die deed alles gratis en voor niks. Daar viel niets te verdienen).* Dat is hier totaal anders geworden. Zonder een aanzienlijke financiële ondersteuning kan het Bargerveen niet meer bestaan. *(Bul Super en Hiep Hieper hadden dit onderhoud heel graag voor hun rekening genomen!)* Had men die beslissing om niet te vervenen rond 1850 genomen, dan waren de grote kosten van onderhoud er nu niet geweest.

Boekweit cultuur. Van alle landbouwgewassen kan in het hoogveen alleen boekweit geteeld worden. Dat is veelvuldig gedaan, maar de opbrengst viel meestal erg tegen. Eén nachtvorst in het vroege

Natte aftocht na de excursie in het Bargerveen o.l.v. Erik Bloeming. Hier lopen v.l.n.r. Jo, Ank, Dorotheé, Anja, Lex en Erik. (Henri)

voorjaar werd deze cultuur al fataal: totaal geen opbrengst. En de voorbereidingen vroegen vaak al om percelen hoogveen voorzichtig af te branden. Ondanks alle zorg ging de opbrengst hier vaak verloren. Boekweit stond bekend als 'jammergewas'.

Eenarig wollegras (*Eriophorum vaginatum*, fam. *Cyperaceae*). Vormt dichte pollen bovenop de bulten van veenmos. De stengels bevatten een enkel aartje, dat wel 100 bloemen kan bevatten.

Veenpluis (*E. angustifolium*) daarentegen vormt wortelstokken en groeit in de slenken tussen de bulten van het veenmos. De stengels bevatten meerdere aartjes. Van een hallucinerende werking geen informatie gevonden.

Wollegras is een veelvuldig voorkomende cypergrassoort in het hoogveen. De wortelstokken van dit cypergras kwamen als dikke plakken bij het turfsteken weer te voorschijn (minstens 100 jaar oud!). En daar waren sigaretten van te maken: met een stukje dun papier draaide je daar een 'sjekkie' van. Dit vloeipapier was toen nog niet te koop, maar bladpapier uit een bijbeltje was een prima alternatief. Als je zo'n 'sjekkie' rookte werd je 'high', maar dat ging meestal gepaard met een onbeheersbare diarree en zware hoofdpijn....

Ronde zonnedauw. Rozetten van Ronde zonnedauw bevatten een vloeistof die een farmacologische werking heeft. Door het massaal voorkomen van deze zonnedauw werden deze planten door vrouwen verzameld en aan passerende opkopers verkocht. Dat leverde veel geld op (20 gulden per kg) omdat het in de farmaceutische industrie als grondstof gebruikt werd.

Ronde zonnedauw (Ank)

Ronde zonnedaauw (*Drosera rotundifolia* (fam. *Droseraceae*) De druppels die op de ronde bladeren gevormd worden door rode, gesteelde klieren lijken op dauw, maar verdampen niet in de zon, maar worden dan juist groter. Dat is dus bestendige dauw, in oud-Nederlands *sindauw* en daar is later weer de term zonnedaauw uit voortgekomen. In de winter zit de winterknop onder het mosdek en groeit in het voorjaar weer naar boven. Als je de rozet zou uitgraven komt er een soort etagebouw tevoorschijn. Kalk en mest zijn funest voor zonnedaauw. De soort werd verzameld omdat het een remedie zou vormen tegen keelaandoeningen. Tegenwoordig wordt daar een Afrikaanse soort voor gebruikt. De zaden zijn zo klein, dat de bij ons voorkomende soorten ook voorkomen op o.a. Hawaii en Nieuw Guinea, meegenomen op de straalstroom.

Bewoning in het Bargerveen. Er hebben heel veel gezinnen in huisjes in het Bargerveen gewoond. Allemaal aan de rand van rechthoekige kaveltjes waar een onverhard pad langs lag. Er waren schooltjes en begraafplaatsjes. (Wie kans zag binnen een dag een plaggenhut met een schoorsteen te bouwen waar 's morgens vroeg de rook nog uit kringelde, mocht zijn bouwsel voor bewoning houden). Na de laatste oorlog zijn alle huisjes in het Bargerveen verdwenen en zijn er geen sporen van bewoning meer zichtbaar.

De Stroeten (donderdag 5 juni)

Koos van Brakel met 4 camera's, een glaasje wijn onder handbereik, maakt hier digitaal zijn lijstje insectenwaarnemingen uit de Stroeten. (red. niet alle camera's zijn van hem) (Henri)

Op deze droge donderdag onder een bleke zon de Stroeten bezocht (een reservaatje enkele km's ten oosten van Gees). Dit natuurgebiedje wordt jaarrond door Schotse hooglanders onderhouden. De Schotse Hooglanders waren vandaag hier niet aanwezig, het weiland stond vol met *Senecio jacobea* (Jacobskruiskruid). Vrije toegang op wegen en weilanden. Met grote bremstruiken (tot wel 5 meter hoog) plaatselijk in de berm en

hebben wij voorzien van telescoop, verrekijker, macrolenzen en een enkel notitieboekje hier op pad en in weiland de meest uiteen lopende waarnemingen gedaan (o.a. Dolle kervel, Kruipende boterbloem, Kruipwilg, Akkerviooltje en grote zwermen dansende langsprietmotten). En dat onder aanvoering van Koos op zijn comfortabele stepje. De biologische rijkdom van een natuurgebied wordt door soortenlijstjes in beeld gebracht, observaties die ter plekke in kleine notitieboekjes worden genoteerd. Koos doet dat niet meer

*Excursie in de Stroeten. Hier staan v.l.n.r Ad, Wietje, Marijke, John, Jo, Anja, Ank en Koos op zijn step.
(Henri)*

handmatig. Zijn entomologische waarnemingen worden met camera's gefotografeerd en digitaal met 'Waarneming.nl' van de juiste naam voorzien. Het bijbehorende lijstje wordt 's avonds, met een glaasje onder handbereik, digitaal geconstrueerd....

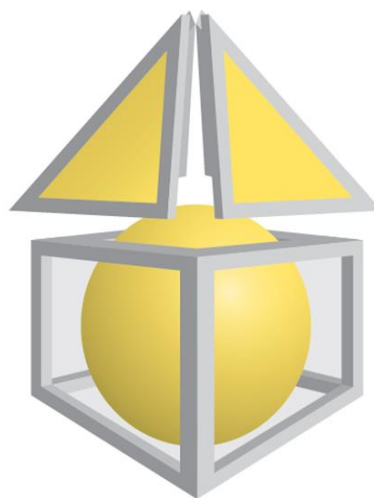

De Stroeten

(Koos)

De fotografen waren: Henri Groeneveld en Ank en Koos van Brakel

Hygiënische artikelen

Stamhuis: Dé Retailbouwer van Nederland

Telefoon 030-241 2880
info@stamhuis.nl

De muis en het doodgravertje

(tekst George de Wrede – foto's Koos van Brakel)

“Wat doet een sprookje nou in zo’n serieus blad als Fluitenkruid?” Het zou zomaar uw voor de hand liggende reactie kunnen zijn, toch? Toegegeven, bovenstaande titel roept ook direct associaties op met fabels, zoals die van de krekel en de mier, van Jean de la Fontaine.

Echter, in deze ‘natuurvertelling’ gaat het niet om fictie maar om een waargebeurde gebeurtenis die plaatsvond tijdens de midweek van de KNNV-afdeling Woerden. Om precies te zijn betreft het een voorval op dinsdag 3 juni 2025 ergens in de omgeving van Gees. Maar laat ik bij het begin beginnen.

Ons gezelschap van natuurvrienden logeert van 2 t/m 6 juni in De Zwerfkei te Gees. Vanuit dit tijdelijk hoofdkwartier staan er daags, tussen alle gezelligheid door, verschillende ‘expedities’ op het programma. Zo ook die bewuste dinsdag als wij onder een stralende zon Boswachterij Gees aandoen.

Over de tocht als geheel zou al heel veel te vertellen zijn, ware het niet dat ik als ‘gelegenheidsrecensent’ besloot mij te beperken tot een toneelakte waarin slechts twee dieren de hoofdrol spelen. De eerlijkheid gebiedt mij te zeggen dat er nog een derde dier in ‘n bijrol figureert.

In klein comité zijn wij tijdens de wandeling getuige van een doodgravertje dat op het wandelpad druk in de weer is met het kadaver van een muis. Opvallend detail is dat de overleden muis, zonder herkenbare kop, lastig valt te determineren. Is het een

bosmuis, een veldmuis of een spitsmuis? Het korte kale staartje pleit voor de laatste, ware het niet dat het grijze vachtje voor een muis nauwelijks onderscheidend te noemen valt.

Het ontbreken van de kop is beslist niet het werk van ons doodgravertje dus een ander dier heeft hier als koppensneller gefungeerd. Waarom liet deze het bij het kopje alleen?

Hoogste tijd om de noeste zwoeger die het muizenlijk omrolt nader aan u voor te stellen.

Deze ‘begrafenisondernemer’ van het dierenrijk is een aaskever die een cruciale rol speelt in de kringloop van de natuur. Zijn naam dankt hij aan het verwerken van rottend aas. Je herkent ‘m aan zijn glanzend zwarte outfit met oranje vlekken. Kop en ogen zijn groot met knotsvormige zwarte antennes en een behaarde buik. Vaak zit zijn lichaam vol mijten.

Tot mijn verbazing blijkt dit kevertje van nog geen 20 mm lang in staat om, het karkas dat gezien vanuit ‘keverperspectief’ een enorm gevaarte is, echt te verplaatsen. Gefascineerd kijk ik toe naar deze op het eerste gezicht vrij zinloze exercitie.

Krompootdoodgraver

Maar dan blijkt hoe waardevol het is om met elkaar op pad te gaan want een van de expeditieleden weet te melden dat het doel is om het lijk te begraven door alle grond eronder weg te halen. Dikwijls wordt zulk werk gedaan in samenwerking met de eigen partner.

Op de plek van bestemming wordt aldaar het karkas geprepareerd door de haren van de vacht te verwijderen

en het vervolgens in te smeren met een speciale vloeistof die zij zelf uitscheiden. De bacteriën in het goedje vertragen het rottingsproces en houden het aas in goede conditie ten behoeve van het nageslacht.

Teneinde het stichten van een gezin actief te bemoedigen stelt iemand in ons gezelschap voor om zowel karkas als kever te verplaatsen naar een betere plek dan de betonnen platen van het wandelpad. De keiharde ondergrond biedt namelijk weinig mogelijkheden om de dode muis ter aarde te bestellen.

Aldus wordt, door een vrouwelijk lid van de expeditie, niet voor een kleintje vervaard, de kale staart als hengel gebruikt om in zachtere grond de doodgraversliefde een betere kans van slagen te geven. “Maar hoe gaat het, in de beslotenheid van het ondergrondse, dan verder?” hoor ik u vragen. Vooropgesteld dat het onderstaande zich aan mijn eigen waarneming heeft onttrokken wil ik u de voortgang niet onthouden. Om nakomelingen te verwekken wordt er natuurlijk gepaard. Het vrouwtje legt haar eieren in een vooraf uitgebeten kraamkamer in het karkas. Reeds enkele dagen later dienen de larven zich al aan.

De moeder lukt, door geluid te maken met haar dekschild, haar kroost vervolgens naar buiten. De larven worden gevoederd met het ondergrondse voedsel (lees: stukjes van het muizenlijk) alsook voorgekauwde maden.

Na een dag of vijf trekken de larven zich terug uit hun ondergrondse schuilplaats om zich te ontpoppen tot volwassen doodgravers. Ook deze nieuwe generatie is weer in staat om, met behulp van hun voelsprietten, dode dieren te ruiken. Zij kunnen perfect detecteren in welke staat van ontbinding een lijk zich bevindt.

Behalve aan hun uiterlijk kun je doodgravers ook nog herkennen aan de (lijk) geur die ze verspreiden. Hiermee houden ze hun vijanden (insecteneters) op afstand.

De opletende lezer zal zich misschien afvragen wanneer het derde dier, dat een bijrol zou spelen, eindelijk ten tonele verschijnt. En wat heeft dit wezen met muis en kever te maken? Welnu, het antwoord luidt dat de meikever om wie het gaat niets met eerder genoemden van doen heeft.

Meikever

Behalve dan dat op hetzelfde betonnen pad diverse exemplaren, zowel in dode als levende staat, te zien zijn. Eenmaal neergestreken op de harde ondergrond sneuvelen zij bij bosjes. Onder de voeten van wandelaars of onder de banden van rollators, scootmobiels, of fietsers.

Bij een nog levend exemplaar vraag ik mij af waarom het diertje geen enkele moeite doet om deze onheilsplek te verlaten. Wederom deelt een expeditielid haar kennis met mij. Zonder een hoger gelegen punt en gunstige wind in de vleugels blijkt opstijgen lastig.

Behoedzaam til ik het diertje van de grond en zet het op mijn hand. Met kleine 'grijphandjes' klimt hij op mijn duim en maakt zich gereed om te vertrekken. In gedachten hoor ik Bette Midler zingen: "I can fly higher than an eagle, for you are the wind beneath my wings." Maar ja, dat is natuurlijk pure fictie, dus dat hebt u niet van mij, hé?

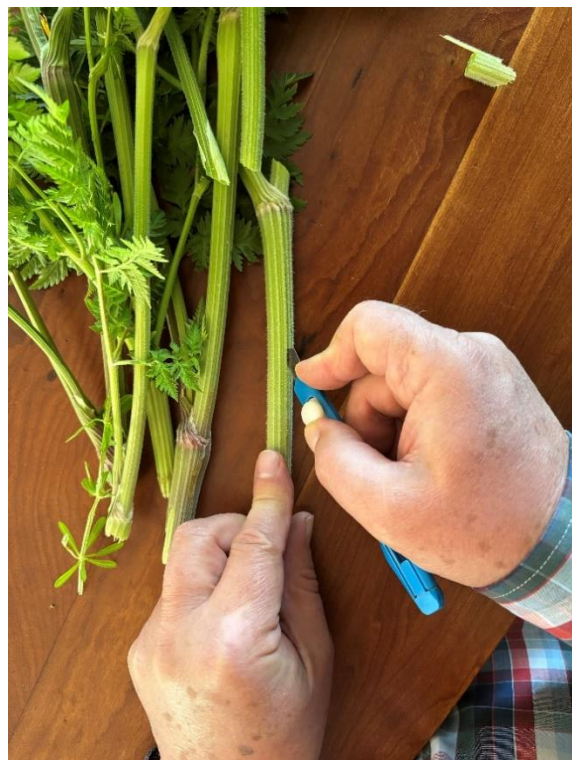
Bronnen:

Mondelinge informatie van deelnemers aan de expeditie,
[https://www.onze-natuur.be/soortenbank/gewone doodgraver](https://www.onze-natuur.be/soortenbank/gewone-doodgraver)

Fluitenkruid

(tekst en foto's Kees Theunis)

De hele lente hebben grote delen van Woerden weer vol gestaan met de mooie bloemen van fluitenkruid (*Anthriscus sylvestris*). De naamgever voor ons dierbare kwartaalblad. Wat is er mooier dan eens dieper op die prachtige plant in te gaan. En met name op het bijzondere deel van de naam, namelijk de fluit. Kun je inderdaad van fluitenkruid zo gemakkelijk een fluit maken? Het antwoord is: Ja, dat kan. Hoe dat moet, dat heb ik van mijn vader geleerd. In onderstaande foto's laat ik zien hoe je dat doet.

Je kiest een verse stengel van een fluitenkruidplant. Daaruit haal je een stuk waarbij het bovenste deel is afgesloten door een knoop (een bladaftakking). De holle buis is daar dicht. Zorg ervoor dat de rest van de stengel hol is en liefst zo lang mogelijk. Pak dan een scherp mesje. En maak tussen de nerven van de stengel een lange overlangse snee. De snee moet de holle ruimte in de buis raken. Dat is alles. Als je daarna hard in de holle buis blaast ontsnapt de lucht door de lange snee die je overlangs hebt gemaakt. Dit geeft een harde fluittoon. Zorg ervoor dat de snee heel dun is. Liefst gebruik je een scalpel of iets dergelijks. Een aardappelmesje is vaak al te dik. De lucht ontsnapt dan zonder een trilling te veroorzaken.

Naast dit mooie handzame instrument dat je van fluitenkruid kunt maken, is het gewoon ook een mooie plant. Hierbij wat details van de bloemen van

Fluitenkruid, vrij naar Wikipedia met foto's van mijzelf, gemaakt met behulp van mijn binoculair. Fluitenkruid komt in Nederland en Vlaanderen algemeen voor, in het bijzonder op plaatsen die met gras begroeid zijn. De plant komt talrijk voor in wegbermen die hierdoor wit gekleurd worden.

De schermen zijn samengesteld uit witte bloempjes die tamelijk vroeg in het jaar bloeien. De stengels zijn hol en gegroefd en vaak roodbewaasd. De plant is behaard en kan 1,5 m hoog worden. De bloem is wit en heeft een doorsnede van 3–4 mm. Elk bloempje heeft een omwindseltje en vijf kroonblaadjes. Er zijn per bloempje één grote, twee kleinere en twee kleine kroonblaadjes.

De bloemen vormen samengestelde schermen met acht tot vijftien schermstralen. Elke bloem heeft ook vijf meeldraden en twee vruchtbeginsels. Vooral in de knopfase kun je de 5 meeldraden nog goed zien (zie bijgevoegde foto), daarna vallen vaak een of meerdere meeldraden af. De bloeiperiode loopt van april tot juni. De bladeren zijn twee- tot drievoudig geveerd, de onderzijde is zacht-behaard.

Fluitenkruid heeft donkerbruine, cilindervormige splitvruchten met een geribde snavel.

Vreemde eitjes op de brem

(tekst en foto's Koos van Brakel)

Het zijn net kleine sieraadjes, kleine ronde knoopjes met een gekarteld randje. Het was in de KNNV-midweek van de afdeling Woerden in Drenthe. Tijdens een excursie in de Stroeten zag Jo Bruckmann op de peulen van de brem iets wat op een klein rupsje leek en inderdaad leek dat zo, totdat je dichtbij keek. Het waren eitjes, maar waarvan? Twee rijen van 9 en 10 stuks. Een volgende struik weer dezelfde eitjes, nu twee rijen van 8 en 9 stuks. Bij eitjes van die grootte denk je al gauw aan een wants en aangezien het op een brem zit zou het wel eens van de *bremschildwants* kunnen zijn. Maar helaas kon ik nergens foto's vinden van de eitjes van een *bremschildwants*.

Aangezien ik in een app-groep zit van 'Insectenliefhebbers', waaronder een paar LIW'ers, heb ik de vraag daar neergelegd. Met dank aan Willemein Poot, zij vond toch een verwijzing naar waarneming.nl waarop foto's te zien waren van de eitjes van de **bremschildwants** (*Piezodorus lituratus*).

Bremschildwants

Je moet de wesp recht in z'n ogen kijken

(tekst en foto's Kees Theunis)

Het is volop zomer. We kunnen lekker buiten zitten en genieten van al het moois van de natuur. Ook lekker op een terrasje zitten hoort daarbij. Op een gegeven moment komen ook de wespen samen met ons lekker genieten van iets lekkers op onze terrassen. Ondanks dat dat lastig kan zijn gaat ook dan de natuurliefhebber door met zijn nieuwsgierigheid: wat voor een soort wesp zou het zijn. Een Franse veldwesp is snel te herkennen met zijn hangende pootjes tijdens de vlucht. Ook ObsIdentify heeft daar geen problemen mee. ObsIdentify krijgt het pas lastig om het verschil te maken tussen de **Gewone wesp** en de **Duitse wesp**. Vaak geven foto's van alleen het achterlijf van de wesp onvoldoende informatie voor ObsIdentify om te bepalen of het een Gewone of een Duitse wesp betreft. Voor het gemak rangschikt ObsIdentify ze dan ook allebei maar onder de term '*Limonadewesp onbekend - Vespula spec.*' In soortentellingen doen die waarnemingen dan verder niet mee.

Maar wat is nu precies het verschil? Dat verschil zie je door de wesp 'recht in de ogen te kijken'. Van beide soorten heb ik een exemplaar gevangen en onder het binoculair bekeken en foto's gemaakt. Met de uitleg die Annemiek van Dijk heeft geschreven bij Waarneming.nl kun je focussen op die verschillen. Het eerste belangrijke verschil is de kleuring op de voorkant van de kop. Het tweede verschil is de vorm van de ogen en met name de gele ooginham. De andere verschillen die Annemieke van Dijk beschrijft, kun je nalezen in waarneming.nl.

Voorkant van de kop

Als je de wesp van voren bekijkt zie je op het gele kopschild een zwarte tekening in de vorm van een anker dat op zijn kop hangt, dan heb je te maken met een **Gewone wesp** (*Vespula vulgaris*).

Gewone wesp

Zie je echter niet een anker op het gele kopschild, maar een serie van drie zwarte puntjes, dan heb je te maken met de **Duitse wesp** (*Vespula germanica*)

Duitse wesp

Vorm van de ogen

Een tweede verschil tussen de gewone wesp en de Duitse wesp is de vorm van de ogen. Die geeltekening in de ooginhammen is een handig veldkenmerk om deze soorten uit elkaar te houden. Is dat maanvormig, dan betreft het een gewone wesp. Bij een Duitse wesp is het geel in de ooginhammen meer afgerond.

Gewone wesp

Duitse wesp

Op deze manier kun je beide wespesoorten gemakkelijk uit elkaar houden. En als je foto's wilt gebruiken voor ObsIdentify, maak dan een foto van de voorkant van de kop, waar de zwarte tekening van het gele kopschild goed zichtbaar is. Dan komt ObsIdentify er gemakkelijker uit.

Veel plezier. En geniet van een lange zomer op een heerlijk terras.

Allerlei

(tekst en foto's Koos van Brakel)

Rode klaver (*Trifolium pratense*)

Er zijn bloemen waar je zo voorbij loopt, niet omdat ze niet mooi zijn, maar omdat ze zo laag boven de grond bloeien. De rode klaver is er zo eentje, een typische algemene soort als bedoeld in Basiskwaliteit Natuur. Klavers behoren tot de familie van de vlinderbloemen, net als erwten en tuinbonen. Net als bij andere klaversoorten bestaat het blad uit drie deelblaadjes (trifolium – driebladig).

Basterdwederik (*Epilobium spec.*)

En er zijn nog meer planten waar je zomaar voorbij loopt zonder de bloempjes te zien. Niet omdat ze niet mooi zijn maar omdat ze zo klein zijn dat ze nauwelijks opvallen. Eigenlijk zijn er een paar soorten basterdwederik, net als het harig wilgenroosje behoren ze tot de teunisbloemfamilie. Meestal worden deze plantjes als 'onkruid' gezien, maar dan wordt vergeten eens goed naar de bloempjes te kijken.

Aziatisch lieveheersbeestje

Jaren geleden ingevoerd als bestrijders van bladluizen, maar met gevolg dat ze ook wel larven van andere lieveheersbeestjes eten. Ze zijn erg variabel in kleur en in tekening, maar voor zover ik weet zijn de larven wel gemakkelijk herkenbaar. Dit exemplaar liep op de rozenstruik te zoeken naar bladluizen en had er al snel een te pakken. Ook larven van zweefvliegen en gaasvliegen zijn dol op bladluizen.

Akkerkool (*Lapsana communis*)

Nog zo'n plant die vaak als onkruid gezien wordt. Bij ons groeit hij overal tussen de tegels en zou daarmee ook het predikaat onkruid moeten hebben. Maar we laten hem gewoon staan en ook hier geldt, kijk eens goed naar deze kleine composiet en zie hoe mooi hij bloeit. Het viel me op dat hij overdag maar een deel van de dag bloeit, vaak zijn de bloempjes dicht.

Groefbijtje op knopig helmkruid

Alweer een plant die als onkruid gezien wordt; knopig helmkruid. Behalve dat ze de waardplant zijn voor de donkere helmkruidbladschaver (leukste minikevertje van ons land) is het ook een goede lokker voor bijen en wespen en dan bedoel ik vooral de kleine soorten. Zo ook op een zonnige dag vlogen er een stuk of tien piepkleine groefbijtjes op de eveneens kleine bloempjes (doorsnee ± 0,5 cm).

Werkgroepen

Vogelwerkgroep (VWG)

De Vogelwerkgroep komt **incidenteel op de 1e maandag van de maand** bijeen in het **NME centrum InBredius van 20.00 uur tot ± 22.00 uur**.

In de loop van het jaar verzorgen leden van de werkgroep excursies naar verschillende vogelgebieden in de buurt en een enkele keer iets verder weg.

Informatie over actuele plannen: vogels@woerden.knnv.nl (Dorothe Oostveen en Annelies Römer)

Planten- en Insectenwerkgroep (PIWG)

Iedere **3e maandag van de maand** komt de Planten- en Insectenwerkgroep (PIWG) bij elkaar op een nader af te spreken locatie van **14.00 uur tot ± 16.00 uur**.

Bij ongunstig weer en in de wintermaanden komen we bijeen in het **NME-Centrum InBredius van 20.00 uur tot ± 22.00 uur**.

Contact: koosvanbrakel@ziggo.nl (Marijke van Damme en Koos van Brakel)

Struïngroep

Een keer per maand wordt er door één van de leden van de struïngroep een excursie georganiseerd.

Contact: struinen@woerden.knnv.nl (John Mooij en Wietje Daams)

Paddenstoelenwerkgroep KNNV/IVN

Iedere **2e zaterdag van de maand** komt de Werkgroep Paddenstoelen bij elkaar in het **NME-centrum InBredius van 9.30 uur tot 11.30 uur**.

We bekijken dan paddenstoelen met behulp van de microscoop of brengen ze op naam met behulp van sleutels. Daarnaast inventariseren we jaarlijks enkele gebieden waaronder Landgoed Bredius en organiseren we onder elkaar paddenstoelen uitstapjes.

Contact: paddenstoelen@woerden.knnv.nl (Anja Knijff)

Werkgroep Landschapsbeheer

Onze werkgroep heeft haar werkterrein voornamelijk op het 550 ha. grote Landgoed Linschoten. Van oktober tot april wordt er op één zaterdagochtend in de maand van 9.00 tot 13.00 uur gewerkt in het parkbos of bij boeren op het landgoed. Wij werken met handzaag en takkenschaar. Vanwege de ARBO mogen alleen gecertificeerde vrijwilligers werken met de motorzaag.

Contact: voorzitter@woerden.knnv.nl (Kees Theunis)

Biodiversiteitsteam Woerden KNNV/IVN

De werkgroep vergadert 1x in de zes weken op dinsdagavond in het **NME-Centrum InBredius**. Wil je meedoen of meedenken? Of heb je een idee of een vraag?

Contact: btwoerden@gmail.com (Astrid Somers)

Adres NME-Centrum InBredius: Kievitsstraat 42, 3443 BG Woerden
Voor nadere informatie over activiteiten en contacten van de werkgroepen en de struïngroep: zie de recente KNNV Nieuwsbrief.

